

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN THỊ HỒNG

**NGHIÊN CỨU VIỆC LÀM CỦA NGƯỜI LAO ĐỘNG
TRONG NHỮNG HỘ BỊ THU HỒI ĐẤT TẠI MỘT SỐ
XÃ THUỘC KHU CÔNG NGHIỆP YÊN PHONG,
HUYỆN YÊN PHONG, TỈNH BẮC NINH**

Chuyên Ngành: Phát triển nông thôn

Mã số: 60 62 01 16

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NÔNG NGHIỆP

Người hướng dẫn khoa học: TS. Bùi Đình Hòa

Thái Nguyên, năm 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là hoàn toàn trung thực và chưa sử dụng để bảo vệ cho một học vị nào trong và ngoài nước. Mọi sự giúp đỡ cho việc hoàn thành luận văn đều đã được cảm ơn. Các thông tin tài liệu được viện dẫn, trình bày trong luận văn này đều được ghi rõ nguồn gốc tham khảo.

Tác giả

Nguyễn Thị Hồng

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành đề luận văn này tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới TS Bùi Đình Hòa – Trưởng Khoa Kinh tế và Phát triển Nông thôn Trường Đại Học Nông Lâm Thái Nguyên. Thầy đã tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện nghiên cứu và hoàn thành đề tài này. Tôi xin trân trọng cảm ơn tới Ban Giám hiệu, Khoa Sau Đại học, Khoa Kinh tế và Phát triển Nông thôn Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên đã tạo điều kiện để tôi hoàn thành công tác và thực hiện đề tài này. Cảm ơn các Thầy Cô giáo đã giảng dạy, truyền đạt kiến thức, tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập cùng bạn bè đồng nghiệp và người thân đã quan tâm giúp đỡ và động viên tôi trong quá trình học tập và thực hiện đề tài.

Tôi xin trân trọng cảm ơn !

Tác giả

Nguyễn Thị Hồng

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu chung.....	3
3. Mục tiêu cụ thể.....	3
Chương 1: TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	4
1.1. Cơ sở lý luận	4
1.1.1. Các vấn đề về sở hữu ruộng đất, vai trò của ruộng đất và thu hồi đất.....	4
1.1.2. CNH, HĐH nông nghiệp nông thôn với vấn đề thu hồi đất.....	7
1.1.3. Lao động, việc làm và các vấn đề liên quan	9
1.2. Cơ sở thực tiễn.....	14
1.2.1. Tình hình lao động, việc làm của Việt Nam hiện nay.....	14
1.2.2. Kinh nghiệm giải quyết việc làm, ổn định và đảm bảo cuộc sống cho người dân trong vùng THĐ ở trong nước và trên thế giới.....	15
Chương 2: NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	21
2.1. Đối tượng nghiên cứu và phạm vi nghiên cứu.....	21
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu.....	21
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu	21
2.2. Nội dung và phương pháp nghiên cứu	21
2.2.1. Nội dung nghiên cứu	21
2.2.2. Phương pháp nghiên cứu	21
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	25
3.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu.....	25
3.1.1. Đặc điểm tự nhiên.....	25
3.1.2. Đặc điểm kinh tế - xã hội.....	26
3.1.3. Đánh giá chung về đặc điểm địa bàn nghiên cứu.....	34
3.2. Thông tin cơ bản của các nhóm hộ điều tra.....	35

3.3. Thực trạng về tình hình thu hồi đất phục vụ xây dựng khu công nghiệp Yên Phong và chính sách đền bù, hỗ trợ đối với các hộ điều tra.....	38
3.3.1. Thực trạng về tình hình thu hồi đất phục vụ xây dựng khu công nghiệp Yên Phong của các hộ điều tra.....	38
3.3.2. Chính sách đền bù hỗ trợ và tình hình sử dụng tiền đền bù của các hộ điều tra sau thu hồi đất	41
3.4. Thực trạng việc làm của người lao động trong hộ bị thu hồi đất	46
3.4.1. Mô tả chung về lao động của những hộ điều tra	46
3.4.2. Thực trạng việc làm của người lao động trong hộ bị thu hồi đất	54
3.4.3. Ý kiến về khó khăn trong tìm kiếm việc làm của lao động trong các hộ sau khi thu hồi đất	64
3.4.4. Nguyện vọng của người lao động sau khi bị thu hồi đất	71
3.5. Định hướng và đề xuất một số giải pháp tạo việc làm và giúp cho lao động trong diện bị thu hồi đất tìm kiếm được việc làm phù hợp	75
3.5.1. Một số chủ trương, quan điểm của Đảng và Nhà nước về vấn đề tạo việc làm, nâng cao thu nhập cho người dân sau THĐ	75
3.5.2. Quan điểm, định hướng của huyện Yên Phong về những vấn đề của người dân sau THĐ	77
3.5.3. Một số giải pháp chủ yếu nhằm tạo và tìm kiếm việc làm cho lao động sau THĐ trên địa bàn KCN Yên Phong.....	79
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ	87
1. Kết luận	87
2. Đề nghị	88
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	91

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

BQ	: Bình quân
CC	: Cơ cấu
CNH	: Công nghiệp hóa
CMKT	: Chuyên môn kỹ thuật
DT	: Diện tích
DV	: Dịch vụ
ĐTH	: Đô thị hóa
ĐVT	: Đơn vị tính
HDH	: Hiện đại hóa
KCN	: Khu công nghiệp
KD	: Kinh doanh
KHKT	: Khoa học kỹ thuật
KTXH	: Kinh tế xã hội
NN	: Nông nghiệp
LĐ	: Lao động
PTNT	: Phát triển nông thôn
THĐ	: Thu hồi đất
THCS	: Trung học cơ sở
THPT	: Trung học phổ thông
SL	: Số lượng
SX	: Sản xuất
UBND	: Ủy Ban Nhân Dân

DANH MỤC CÁC BẢNG, BIỂU

Bảng 3.1: Tình hình biến động đất đai qua một số năm (2010– 2012)	27
Bảng 3.2: Tình hình sản xuất một số cây trồng qua các năm.....	29
Bảng 3.3: Tình hình chăn nuôi của huyện Yên Phong	30
Bảng 3.4: Tình hình dân số và lao động của huyện Yên Phong qua các năm (2010 – 2012).....	32
Bảng 3.5: Thông tin cơ bản của các nhóm hộ điều tra	36
Bảng 3.6: Hiện trạng sử dụng đất trước và sau thu hồi đất của các hộ điều tra	40
Bảng 3.7: Thực trạng sử dụng tiền đền bù của các nhóm hộ điều tra.....	43
Bảng 3.8: Độ tuổi lao động của các nhóm hộ điều tra.....	48
Bảng 3.9: Trình độ văn hoá, chuyên môn kỹ thuật của lao động ở các nhóm hộ điều tra ở thời điểm sau thu hồi đất	51
Bảng 3.10a: Hiện trạng việc làm của các nhóm hộ điều tra trước THĐ	55
Bảng 3.10b: Hiện trạng việc làm của các nhóm hộ sau THĐ	56
Bảng 3.10c: Tổng hợp tình hình biến động về việc làm của lao động trong các nhóm điều tra trước và sau THĐ	61
Bảng 3.11: Ý kiến về việc làm và vấn đề khó khăn khi tìm kiếm việc làm của người lao động sau khi bị thu hồi đất.....	65
Bảng 3.12: Ý kiến về những khó khăn mà lao động gặp phải khi đi tìm việc.....	66
Bảng 3.13: Nguyện vọng của người lao động sau khi bị thu hồi đất	72

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

Hình 3.1: Thực trạng sử dụng tiền đền bù của các nhóm hộ điều tra.....	45
Hình 3.2: Độ tuổi lao động của các nhóm hộ điều tra.....	49
Hình 3.3: Trình độ CMKT của lao động ở các nhóm hộ điều tra sau THĐ.....	53
Hình 3.4: Tình hình biến động việc làm của lao động ở các nhóm hộ điều tra.....	62

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Thực hiện đường lối đổi mới của Đảng và Nhà nước, trong những năm qua quá trình đô thị hoá và công nghiệp hoá (CNH) diễn ra khá mạnh mẽ và lan toả nhanh chóng từ các thành phố lớn ra các vùng phụ cận và nông thôn Việt Nam. Biểu hiện của quá trình này đó là trong thời gian qua hàng trăm khu công nghiệp (KCN), cụm công nghiệp đã được xây dựng, Theo số liệu thống kê tính đến cuối tháng 12/2011 cả nước đã có 283 khu công nghiệp được thành lập với tổng diện tích đất tự nhiên gần 76.000 ha, trong đó diện tích đất công nghiệp có thể cho thuê đạt gần 46.000ha, chiếm trên 61% tổng diện tích đất tự nhiên, quy mô trung bình của các khu công nghiệp là 268ha. Theo kế hoạch sử dụng đất 5 năm (2011-2015) và quy hoạch sử dụng đất đến năm 2020 đã được Quốc hội khóa VIII phê duyệt, tổng diện tích đất khu công nghiệp đến năm 2015 là 130.000ha và đến năm 2020 dự kiến là 200.000ha. [17]

Cũng chính quá trình này, đã dẫn tới việc chuyển đổi đất từ sản xuất nông nghiệp sang phục vụ cho việc xây dựng các KCN và khu chế xuất, đồng thời quá trình này cũng kéo theo quá trình chuyển dịch cơ cấu lao động từ nông nghiệp sang các lĩnh vực khác. Có thể nói việc thu hồi đất để xây dựng các KCN là một yêu cầu khách quan, mang tính tất yếu của quá trình CNH, hiện đại hoá (HĐH) đất nước. Mặc dù việc thu hồi đất phục vụ cho quá trình CNH đã phần nào tạo điều kiện thuận lợi để phát triển công nghiệp dịch vụ cũng như xây dựng khu đô thị mới, tạo điều kiện thu hút đầu tư, đẩy mạnh quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế, tuy nhiên quá trình này cũng đã đặt ra rất nhiều vấn đề bức xúc trong đời sống người dân bị thu hồi đất, đặc biệt là vấn đề việc làm, đảm bảo đời sống kinh tế của các hộ nông dân bị thu hồi đất. Điều này khiến cho cuộc sống của hàng triệu nông dân đang gặp rất nhiều khó khăn sau khi bị THĐ, và một thực tế mà người dân đang phải đối mặt đó là:

Nếu không tìm được việc làm mới, quay lại nghề nông khi đất nông nghiệp không còn thì họ lại bị rơi vào cảnh thất nghiệp và cận kề nghèo đói. Chính vì thế một câu hỏi lớn đặt ra là làm thế nào để giải quyết những vấn đề cấp bách trên, đảm bảo đời sống của người dân được tốt hơn trước thu hồi hoặc tối thiểu cũng bằng trước thu hồi, câu hỏi này cũng đang được Đảng và nhà nước quan tâm tháo gỡ.

Bắc Ninh là một tỉnh mới tách, có diện tích nhỏ nhưng với điều kiện thuận lợi nên quá trình CNH, HĐH ở Bắc Ninh đã và đang diễn ra mạnh mẽ, nhiều KCN, khu chế xuất được hình thành như: KCN Từ Sơn, KCN Quế Võ, KCN Yên Phong... Bên cạnh những tác động tích cực mà quá trình CNH, HĐH mang lại thì Bắc Ninh cũng đang phải đối mặt với khó khăn lớn đó là làm sao có thể ổn định đời sống kinh tế của người dân sau khi họ bị THĐ sản xuất.

Trong số các huyện ở Bắc Ninh thì Yên Phong là huyện có vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên thuận lợi cho việc giao lưu, phát triển kinh tế xã hội. Trong những năm qua đã có rất nhiều các công ty, các nhà máy được xây dựng và phát triển trên địa bàn huyện, đầu năm 2009 huyện đã quy hoạch xây dựng thành khu công nghiệp Yên Phong. Có thể nói đây là một cơ hội tốt để huyện chuyển dịch cơ cấu kinh tế và lao động. Tuy nhiên một thách thức rất lớn mà Yên Phong đã và đang gặp phải đó là làm sao để giải quyết được một cách căn bản và bền vững vấn đề việc làm cho người lao động có đất bị thu hồi, đảm bảo việc làm và đời sống cho họ. Đây có thể là một vấn đề bất cập chung trong bối cảnh nước ta hiện nay.

Xuất phát từ thực tế trên, để làm rõ được những vấn đề về thực trạng việc làm của người lao động sau THĐ từ đó đề ra được những giải pháp nhằm giải quyết một phần nào các vấn đề bất cập trên đảm bảo ổn định việc làm, đảm bảo đời sống cho người lao động một cách bền vững, đồng thời đóng góp cho quá trình CNH, HĐH nông nghiệp, nông thôn thực hiện có hiệu quả ở